

BÜRO EMEKÇİLERİ SENDİKASI YAYIN ORGANI

BESİN SESİ

2018

**Sağlık ve
Sosyal Güvenlik
Kamusal
Bir
Haktır!**

SOSYAL GÜVENLİĞİN TANIMI VE TARİHSEL GELİŞİMİ...

Sosyal güvenliğin en temel tanımı toplumu hastalık, meslek hastalığı, işsizlik ve yaşlılık gibi sosyal ve ekonomik risklere karşı koruma altına alan sistemler bütünüdür. Sosyal güvenlik sisteminin iki temel unsuru sağlık e emeklilik hizmetleridir.

Sosyal güvenliğin tarihsel gelişimine bakıldığında, ilk sosyal güvenlik deneyimi 16. yüzyılda hazırlanan “İngiliz Yoksul Yasaları” olmakla birlikte, sosyal güvenlik sisteminin gelişimi sanayi devrimi sonrası işçi sınıfının gelişimi ve örgütlü mücadelesine paralel bir seyir izlemiştir.

Sistem olarak sosyal güvenlikte ilk deneyim sanayileşme sürecinde Almanya’da uygulanmıştır. Otto von Bismarck 1871 yılı ve sonrasında zorunlu sigorta tekniğine dayalı ilk sosyal güvenlik sisteminin adımlarını atmıştır. Sağlık, kaza, yaşlılık ve maluliyet sigortası oluşturulmuş, çıkarılan yasalarla devletin bu sigortalar için hazineden yapacağı katkı tutarları belirlenmiş, kamu sosyal güvenlik sisteminin temeli Almanya’da atılmıştır.

1929 ekonomik krizi sonrası yaşanan büyük işçi direnişleri sonrasında ABD’de devletin ekonomiye aktif müdahalesine dayalı Yeni Eylem Planı kapsamında 1935 yılında sosyal güvenlik yasası çıkarılmıştır.

1942 yılında ise İngiltere’de Lord Beveridge tarafından hazırlanan rapor, sosyal güvenlik sistemine çağdaş ve yenilikçi bir boyut katmıştır. İlgili rapor 2. Dünya Savaşı sonrası süreçte yaşanacak sosyal ve ekonomik sorunlarla başa çıkabilmek için hazırlanmıştır. Savaş sonrası süreçte gelişmiş ülkelerde devlet tarafından organize edilen vergi ve primlerle finanse edilen herkes için zorunlu olan emeklilik ve sağlık sigortaları ve sosyal yardım programları gelişmeye başlamıştır.

Sonrasında ise sosyal güvenlik hakkı uluslararası belgelerde yer almaya başlamıştır. 1948 yılında İnsan Hakları Evrensel Beyannamesinde, 1952 yılında ILO sözleşmesinde, 1961 yılında ise Avrupa Sosyal Şartında temel bir insan hakkı olarak tanımlanmıştır.

TÜRKİYE'DE SOSYAL GÜVENLİĞİN GELİŞİMİ...

Türkiye'de sosyal güvenlik uygulamalarının başlangıcı Osmanlı devletinin son yıllarında asker ve sivil memurlar için kurulan emekli sandıklarına dayanmaktadır. İşçiler açısından ise 1921 yılında Ereğli maden havzasında çalışan maden işçilerine hastalık ve iş kazasına yönelik sigorta hakkı sağlanmasıdır. 1936 yılında kabul edilen ilk iş kanunu ile asgari ücret, çalışma saatleri, sosyal sigorta ve kıdem tazminatına ilişkin düzenleme getirilmiştir.

1945 yılında işçi sigortaları kurumu kurulmuş, kurumun adı 1964 yılında kabul edilen, 506 sayılı kanunla Sosyal Sigortalar Kurumu olarak değiştirilmiştir. Kamu Çalışanları açısından 1949 yılında kabul edilen T.C Emekli Sandığı Kanunu ile mevcut emeklilik sandıkları birleştirilmiştir. Bağ-Kur çatısı altında bağımsız çalışanlara 1971 yılında, tarım işçilerine ve tarımda kendi adına çalışanlara 1983 yılında sosyal güvenlik kapsamı genişletilmiştir.

1970'li yıllarda tüm dünyayı etkisi altına alan neo-liberel dönüşüm süreci Türkiye'de 12 Eylül 1980 askeri darbesi sonrasında etkisini göstermeye başlamıştır. Aynı süreçte Kamu İktisadi Teşebbüslerinin özelleştirilmesinin altyapıları hazırlanmış, sözleşmeli çalışma yaygınlaştırılmış, işçilerin sendikalaşmasının önüne engeller konulurken sermaye kesimi üzerindeki başta SSK primi olmak üzere yükler azaltılmıştır.

1990 yılında emeklilik yaşı kadınlarda 55 erkeklerde 60 yaşına çıkarılmış ancak bu yasa uygulanmadan yürürlükten kaldırılmış sonrasında erken emeklilik uygulaması KİT'lerin özelleştirilmesini kolaylaştırmak için devreye sokulmuştur. Esnek çalışma şekilleri ve erken emeklilik uygulamaları sosyal güvenlik kurumlarının gelir gider dengelerini bozmuş ve kurumların bağımlılığı artmıştır. 1992 yılında çıkarılan prim affı ile de işverenlerin prim borçları ve cezaları silinmiştir. Günümüzde de sosyal güvenlik açıklarını ifade etmek için yaygın olarak kullanılan "kara delik" bu dönemde ortaya çıkmıştır.

SÖZDE REFORMLARLA EMEKLİLİK SİSTEMİNİN TASFİYESİ

Dünya Bankası tarafından nüfusun yaşlanması bağlamında emeklilik sisteminin sürdürülebilirliği tartışmaya açılmış başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere başlatılan emeklilik reformu dayatmalarından Türkiye’de nasibini almıştır.

Özellikle 1994 yılında yaşanan büyük kriz sonrası emeklilik sistemine ilişkin tartışmalar hız kazanmış 1998 yılı itibariyle de IMF’nin gözetimi Dünya Bankasının şartlı kredileri, içerden ise büyük sermaye gurupları ve işveren sendikalarının desteği ile emeklilik sistemi reformu tartışması Türkiye gündemine oturmuştur. Dünya Bankasının kredi verirken şartı ise emeklilik haklarının budanması ve sisteme destekleyici bir bireysel emeklilik ayasının eklenmesidir.

İktidarda ANASOL/D (DSP, MHP ve ANAP) Hükümetinin olduğu 1999 yılında hayata geçirilen sözde reform paketi ile emeklilik yaşı yükseltilmiş, prim ödeme gün sayısı artırılmış ve işsizlik sigortası yürürlüğe konmuştur. Yasa sürecinde sendikalar ve meslek örgütlerinin oluşturduğu emek platformunun ortaya koyduğu direniş 17 Ağustosta meydana gelen büyük Marmara depremi sonrasında bitirilmiştir. Sendikalar ve meslek örgütleri dayanışma için deprem bölgesine koşarken dönemin hükümeti deprem de fırsata çevirerek tasarımı yasallaştırmıştır. 2001 krizi sonrasında ise 4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu kabul edilerek Dünya Bankasının şartları yerine getirilmiştir.

AKP’Lİ YILLARDA SAĞLIK VE SOSYAL GÜVENLİK...

3 Kasım 2002 tarihinde tek başına iktidara gelen AKP’nin Acil Eylem Planında (2003) emeklilik reformunu bir yıl içerisinde tamamlamayı hedeflemiş olmasına rağmen süreç emek platformunun mücadelesi ve Anayasa Mahkemesine yapılan itirazlarla 2008 yılına kadar sarkmıştır.

2003 Mayıs ayında çıkarılan 4857 sayılı İş Kanunu ile telafi çalışması ve çağrı üzerine çalışma kavramları kurumsallaştırılarak işgücü piyasaları daha esnek hale getirilmiştir.

Haziran 2003’te 4947 sayılı kanunla Sosyal Güvenlik Kurumu Teşkilat Kanunu Kabul edilerek SSK ve Bağ-Kur aynı çatı

altında birleştirilmiştir. Mayıs 2006 yılında çıkarılan 5502 sayılı kanunla Emekli Sandığı'nda aynı çatıya dâhil edilmiştir. Üç farklı sosyal güvenlik kurumu arasında norm ve standart birliği sağlanmaya çalışılırken özellikle kamu emekçileri açısından ciddi hak kayıpları ortaya çıkmıştır.

31 Mayıs 2006 tarihinde Emek Platformunun itirazları ve mücadelesine rağmen yasallaşan 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası ile Kanunu ile sağlık ve sosyal güvenliğin tasfiyesi ve piyasalaşmasına yönelik atılan adımla emeklilik yaşı kademeli olarak 65'e çıkarılırken, aylık bağlanma oranı düşürülmüş, sağlık hizmetlerinin piyasalaşması hız kazanmıştır.

GÖNÜLLÜ BES, BES'E OTOMATİK KATILIM DERKEN, KAMUSAL EMeklİLİĞİN TASFİYESİNDE SON ADIM ZORUNLU BES...

Bireysel Emeklilik Sistemi, emeklilik sisteminde yapılan sözde reformlar sonucunda emekli aylıklarında meydana gelecek azalmayı telafi etmek için başlangıçta gönüllülük esasına dayanan ve vergi teşvikleriyle cazip hale getirilmeye çalışılan bir düzenleme olarak emekçilere dayatılmaya çalışılmıştır. BES, kamusal emeklilik sistemini destekleyici bir uygulama olarak ifade edilse de tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de asıl amaç, finansal piyasalara fon sağlama, hazinenin uzun dönemle borçlanması için kaynak oluşturulması ve iç tasarrufların artırılmasıdır.

2017 yılı itibariyle 45 yaş altı çalışanların BES'e otomatik katılımı sağlanmış olmakla birlikte iki aylık süre içerisinde emekçilerin önemli bir kısmının sistemden geri çıktığı görülmektedir. Yakın bir tarihte emekçilere zorunlu BES'in dayatılacağını görmek için kâhin olmaya gerek yoktur. Kamu emeklilik sisteminin tasfiyesine yönelik 1980'li yıllarda başlayan süreçle birlikte emek piyasasının esnekleştirilmesi, emeklilik yaşının 65'e çıkarılması, emekli aylıklarının düşürülmesi derken emekliliğin finansmanını da adım adım emekçilerin sırtına yüklenmektedir. Zorunlu bireysel emeklilik sistemine geçilmesi ile de kamu emeklilik sisteminin tasfiye edilmesi planlanmaktadır.

SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİ VE GASP EDİLEN HAKLARIMIZ

KAMU EMEKÇİLERİ AÇISINDAN...

Kamuda kadınlarda 20 erkeklerde 25 yıl olan emeklilik koşulu 1999 yılında yapılan değişikle, kadınlarda da 25 hizmet yılına çıkarılırken, bu tarihten sonra işe başlayanlarda kadınlarda 58 erkeklerde 60 yaş koşulu getirilmiştir.

Sosyal Güvenlik Kurumları birleştirildikten sonra çıkarılan 5510 sayılı yasa ile 01.01.2018 tarihinden sonra işe başlayanlarda emeklilik koşulu kademeli olarak 65 yaşına çıkarılmıştır.

5434 sayılı kanuna göre emekli aylıkları bağlanırken 25 yılı olanlara %75, eksiği olanlara her tam yıl için % 1 eksiği fazlası için ise %1 fazlası bağlanmaktadır. 30 yıl çalışmış olan birisi emekli olduğunda bağlanacak emekli aylığı oranı 5434'e göre %80'iken

5510 sayılı Kanununa göre bu oran %60'tır. Ayrıca 5434 de göre aylığın %100 oranını alabileceken 5510 a göre %90'ın üstüne çıkılamayacaktır.

5434 sayılı kanuna göre aylık almakta olan kız yetimlerin sigortalı veya BAĞ-KUR'lu çalışması halinde kesilmeyen yetim aylıkları,

5510 sayılı Kanun gereğince kesilmeye başlanmıştır.

5434 sayılı Kanuna göre emekli aylığı bağlanacak olan bir kamu çalışanına "14. derecenin 2. kademesinde 30 yıl hizmeti olan memura bağlanacak aylıktan daha az olamaz" hükmü ile bugün itibari ile bağlanan aylık 1970 TL'den az olmamaktadır.

Ancak 5510 sayılı Kanunun yürürlüğünden itibaren emekli olan bir memura bağlanacak aylıkla ilgili koruyucu düzenleme "asgari ücretin %35'inden az olamaz" şeklinde düzenlenmiş olup, bu da yaklaşık olarak 1000 liranın altında aylık bağlanacağı anlamına gelmektedir.

DİĞER EMEKÇİLER AÇISINDAN

01.10.2008 öncesi yani 5510 sayılı Yasadan önce asgari ücretli sigortalı çalışana bağlanan yaşlılık ve malullük aylıklarının bugüne taşıdığımızda gelen artışlarla beraber yaklaşık 1700 TL'yi bulmakta iken,

5510 sayılı Kanunun yürürlük tarihinden itibaren emekli aylığı talebinde bulunanların üçlü sisteme göre aylıkları hesaplanarak bulunacak aylık tutarı emekliye ödenmektedir. Ancak 3'lü sistemin devreye girmesinden itibaren alt sınır aylık kontrolü kaldırıldığından taban aylık uygulaması ortadan kalkmıştır. 1000 liranın altında aylık bağlanmaktadır.

08.09.1999 tarihinde yürürlüğe giren ancak 23.05.2002'den itibaren uygulanmaya başlanan 4447 sayılı kanunda pirim ödeme gün sayısının yanında yaş koşulu da getirilmiş olup, aylık bağlanma tarihleri 6-7 yıl daha ötelenmiş oldu.

5510 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren ise aylık bağlanma koşulları daha da ağırlaştı. 01.10.2008'den sonra sigortalı olanlar için ise 5510 sayılı Kanuna göre kademeli olarak 65 yaşına kadar emeklilik yaşları uzatılmıştır.

PARAN KADAR SAĞLIK HİZMETİ...

“Her Yurttaş Genel Sağlık Sigortası Şemsiyesi Altında”

Gelinen durumda; her yurttaşın Genel Sağlık Sigortası kapsamında sağlık hizmeti alabilmesi için ya sosyal güvencesi olacak ya da genel sağlık sigortası primini yatırması zorunlu hale getirilmiştir. SGK'nın 2017 istatistiklerinde, toplam nüfusun %86,8 inin sosyal güvenlik kapsamında olduğu, nüfusun 13,2 sinin ise kapsam dışı olduğu kaydedilmektedir. Herhangi bir kapsamda sosyal güvencesi olmayan, çalışmayan, SGK'dan gelir ve aylık almayan 18 yaşını doldurmuş ve öğrenci olmayan ve aylık geliri asgari ücretin üçte birinden az olan 8 milyon yurttaş tespit edilmiştir. 6,4 milyon yurttaşın ise aylık gelirinin asgari ücretin 1/3 ünden fazla olması nedeniyle GSS primi ödemesi gerektiği halde prim borcunu ödeyemediği görülmektedir.

Yani sosyo-ekonomik durumu iyi olmayan ve muhtaç durumda olan toplam yurttaş sayısının 14,4 milyona ulaştığı SGK istatistiklerinden de anlaşılmaktadır. Hükümetin reklamlarla halka pazarladığı mutluluk tablosu değil; toplam Türkiye Nüfusunun 17,8'inin ocağında “aş yerine yoksulluk” kaynadığı gerçeğidir. İnsani koşullarda yaşamı sürdürebilmek için yeterli gelire sahip olamama durumu yani yoksulluk giderek artmaktadır.

Sağlık hizmetlerinden yararlanmak için halkın cebinden ciddi miktarda paralar çıkmaktadır. Hastaneler ticarethane, hastalar müşterilere dönüşmüştür. Bu dönemde sağlık patronları için en kârlı alanlardan biri haline gelmiştir. Vatandaşlarımızın payına düşen ise sağlıkta daha önce olmayan 11 kalem yeni ödeme zorunluluğu oldu. Reçete yazılmasa bile her muayenede 5 TL'den başlayıp 15 TL'ye kadar muayene ücreti; ayrıca reçete bedeli; ayrıca eşdeğer ilaç farkı; ayrıca miktarı milyarları bulan istisnai sağlık hizmeti ücreti ve en çok can yakan da özel hastanelerde ilave ücret adı altında alınan bıçak parasıdır.

İnsanlar hastalandıklarında tedavilerini olamayacakları endişesiyle tamamlayıcı sağlık sigortası yaptırmaktadırlar. Özel sağlık sigortacılığı bu alanda da devlet tarafından desteklenmektedir.

Uzun yıllar boyunca pirim ödemelerine rağmen, sağlık hizmetlerine erişim için ceplerinden tomarla para ödemekte, artık hastaneye bile gitmeyerek direk eczanelere başvurup tedavilerini kendi kendilerine yapmak yoluna gitmektedirler.

ŞEHİR HASTANELERİ

Sağlıkta dönüşüm projesinde son perde açılıyor: “devlet”in hastanesi gidiyor, “şehir” hastanesi geliyor!

Kamu hastaneleri, hazine'nin finansal riski üstlendiği 'yap/kirala/devret' modeli ile, şehir hastanesi adı altında özelleştirilmektedir. Bu uygulama ile;

- ➔ 4 yıllık kira bedeli ile yapılacak hastanelere 20 yıl kira bedeli ödenecektir.
- ➔ Arazi, alt yapı ve finansman garantisini kamu üstlenmektedir. Eğer yeterince 'müşteri' hasta bulunamayıp zarar edilirse (%70 doluluk garantisi), aradaki fark otoyol ve köprülerde olduğu gibi vergilerimizden oluşan genel bütçeden karşılanacaktır
- ➔ Kamu/özel işbirliği modeli ile hızla bina yapacağız denilerek, şimdiden Sağlık Bakanlığı'nın toplam yatak kapasitesinin üçte biri gizli özelleştirme ile finans çevrelerinin insafına terk edilmektedir.
- ➔ Kazanç getirecek tıbbi hizmetler, destek hizmetler ve ticari alan işletmesinin imtiyazı özel sektöre verilecektir.
- ➔ Şehrin içindeki ulaşımı kolay hastaneler kapatılmakta; şehrin dışında özel sektörün sağlık bakanlığı ile ortak yöneteceği avm tarzı dev hastaneler kurulmaktadır.
- ➔ Şimdilik GSS primi, katkı-katılım payı ödeyerek hizmet alınan bu kurumlarda, özel sağlık kuruluşlarında olduğu gibi ilave ücretler ödenecektir.

Osmangazi köprüsünde verilen garanti gelirin cebimize yansıyan acısı daha dinmeden ikinci bir darbe olarak içimizi deşen soygunun adı Şehir Hastaneleridir.

KAMUSAL, PARASIZ NİTELİKLİ SAĞLIK VE SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİ için

1

65 yaş mezarda emekliliktir.
Emeklilik yaşı düşürülmelidir!

2

Emekli maaşı bağlanma oranı
yükseltilmeli, her türlü ek ödeme
emeklilik maaşına yansıtılmalıdır!

3

Zorunlu Bireysel Emeklilik dayatmasına
son verilmeli, kamusal sosyal güvenlik
sistemi güçlendirilmelidir!

4

Genel sağlık sigortası uygulamasına
son verilmeli, sağlığın finansmanı
genel bütçeden karşılanmalıdır!

5

İşyerlerinde işyeri hekimi ile işçi
sağlığı ve iş güvenliği uzmanı
istihdam edilmelidir!

www.bes.org.tr

@BES_Gnl_Mrk

BesGenelMerkezi

besgnlrmrk

BES Büro Emekçileri Sendikası - Özel Sayı: 192-10 Mayıs 2018

Sahibi Sendika Adına: Serpil Akpınar (Genel Başkan)

Yazı İşleri Müdürü: A. Bahadır Berdicioğlu (Genel Basın Yayın Halkla İlişkiler Sosyal ve Dış İlişkiler Sekreteri)

Yönetim Yeri: Mithatpaşa Cad. No:56/5-6 Kazlıy-ANKARA - Tel: 0312 425 63 79

Baskı: Patika Ajans Matbaacılık Reklam Organizasyon Tic.Ltd.Şti - Tel: 0 312 431 22 11 Adakale Sok. No:4/B Kızılay-ANK.

